

УДК 81'272

ЛЬВІВСЬКЕ МОСКВОФІЛЬСТВО НА ТЛІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ШТИЛЮ

Ірина ФАРІОН

д-р філол. н., проф.

Національний університет

«Львівська політехніка»

вул. С. Бандери, 12

79000, Львів, Україна

e-mail: iryna.farion@gmail.com

© Фаріон І., 2018

У статті розкрито загрозливе для національної безпеки держави суспільно-політичне явище історичного та новітнього львівського москвофільства (себто створення ідеологічно-інформаційної основи для денационалізації Західної України) на тлі виняткового сприяння з боку олігархічних місцевих ЗМІ — ТРК «Люкс», 24 канал, інтернет-ресурс zahid.net та ін. (належать мерові міста А. Садовому).

Наголошено на повному штилі висвітлення цієї гостро актуальної проблема-тики в центральних засобах масової інформації.

Розвінчуються міти про Львів як П'ємонт України, що пов'язано з маніпулятивною заангажованістю інформаційного простору, продажністю окремих журналістів та дуже низьким рівнем політичної культури українського суспільства. Розкриваються основні вияви історичного та новітнього гібридного москвофільства.

Авторка спростовує ці міти та стереотипи крізь персоналістичну призму історичних особистостей та сучасних львівських політиків, що стали у Верховній Раді основними рупорами москвофільських ідей. Трактуює це як типовий приклад хвороби колоніалізму, що отримала цілющий виклик від історії виликуватися саме через війну, але в цей великий час застала дуже малих людей передусім у проводі нашої держави.

Привид москвофільства під легким камуфляжем лібералізму й глобалізму стрімко вийшов на поверхню саме під час Майдану 2014 року, зреалізувавшись в ідеологічному гаслі чинної післямайданівської влади «єдина країна — єдина страна» та магістральному посилі: «скасування мовного закону Ківалова-Колесниченка НЕ НА ЧАС!».

Усі й центральні, й місцеві ЗМІ надали цим згубним москвофільським гаслам максимальної популяризації та промоції. Саме в цій вербальній упаковці гасла «модерного москвофільства» (Д. Донцов) озвучені місцевою владою Львова під час анексії Криму та початку московсько-української війни 2014 року. Центр їхнього зародження — середовище львівської мерії (передусім її інформаційного супроводу). Саме звідси розганялися медійні хвилі про несвоєчасність скасування путінського мовного закону Ківалова-Колесниченка 23 лютого 2014 року, й тут формувалася ідеологія «примусового замирення» з ворогом через мовний чинник.

Ключові слова: історичне москвофільство, новітнє львівське москвофільство, гібридне москвофільство, мовний закон, освітні закони, статус мов нацменшин.

LIVIV MOSKVOFILSTVO AGAINST THE BACKGROUND OF INFORMATION DEAD CALM

Iryna Farion

Doctor of Philology, Professor
National University «Lvivska Politekhnika»
12 S. Bandera Str.,
79000, Lviv, Ukraine
e-mail: iryna.farion@gmail.com

The article reveals the social and political phenomenon of historical and contemporary Lvivmoskvofilstvo (that is the creation of ideological and information foundation for de-nationalization of the Western Ukraine) and its threats to the national security of the Ukrainian state against the background of exceptional contribution by oligarchic local mass media: tele- and radio company «Liuks», 24th Channel, internet-resource zaxid.net and others (all of them belong to Lviv mayor A. Sadovyi).

The author stresses the fact that the central mass media do not pay the least attention to this dangerous range of problems. They kept and keep to dead calm. The myths about Lviv as Ukrainian Piedmont are taken down from a pedestal that is connected with manipulative engagement of information space, venality, corruption of some journalists and very low level of political culture of Ukrainian society. New manifestations of historical and present-day hybrid moskvofilstvo are highlighted.

The author disproves these myths and stereotypes through the prism of historic personalities and present-day Lviv politicians, who became chief speaking trumpet of moskvofilstvo ideas in Verkhovna Rada. She treats this fact as a typical example of colonialism disease, which received a curative challenge from history to recover just through the war, but at this great time it has found very «little people» mainly among the authorities of our state.

The ghost of moskvofilstvo under a light camouflage of literalism and globalism steeply came out to the surface just in the times of Maidan, 2014, having found its realization in the ideological slogan of the official after-Maidan power authorities «yedyndyna kraina — yedinaia strana» and main-line premise: «the time for Cancellation of Kivalov-Kolesnichenko's law on language has not come yet».

All the central and local mass media gave maximum popularization and promotion to these destructive, fatal moskvofil slogans. Just in this verbal presentation the slogan of «modern moskvofilstvo» (D. Dontsov) was made public by Lviv local authorities of the time of Crimea annexation and the beginning of Moscow-Ukrainian war of 2014. The centre of their origin and formation is Lviv city administration (mainly its information escort). Just from here media information waves about the impertinence of Kivalov-Kolesnichenko's language law cancellation were dispelled and just here the ideology of «forced reconciliation» with the enemy through the language factor was formed.

Key words: historic moskvofilstvo, newest Lvivmoskvofilstvo, hybrid moskvofilstvo, Law on language, education laws, status of national minorities' language.

Актуальність теми

За останніх 26 років у ЗМІ через відсутність належної аналітики та загальну плиткість і попсовість мислення суспільства витворився хибний міт Львова як П'ємонта України, слушність якого виправдана хіба що 20–30-ми роками ХХ століття — часу потужної націоналістичної УВО та ОУН на чолі з Є. Коновальцем та С. Бандерою, а також перемогою на парламентських виборах 2012 року націоналістичної партії «Свобода», значна кількість відомого членства якої на ту пору була пов'язана у свідомості суспільства із Західною Україною, зокрема Львовом.

Загрозливе для національної безпеки держави суспільно-політичне явище історичного та новітнього львівського москвофільства (себто створення ідеологічно-інформаційної основи для денаціоналізації Західної України) на тлі виняткового сприяння з боку олігархічних місцевих ЗМІ, що належать мерові міста А. Садовому (ТРК Люкс, 24 канал, інтернет-ресурс zahid.net та ін.), не стало предметом дослідження фахівців. Це явище прогресує на фоні повного штилю щодо висвітлення такої вкрай актуальної нині проблематики в центральних засобах масової інформації.

Завдання статті

1. Спростувати вище означені міти та стереотипи крізь персоналістичну призму: будь-яке медійне й політичне явище має не лише ідеологічно-тенденційні виміри, а передусім реалізується через політичні персони як рупори відповідних ідей.

Наскільки ЗМІ готові збалансовано подавати цей ідеологічно-персоналістичний чинник і висвітлювати глибину проблеми — запитання риторичне.

2. Подати стисло аналітику історії цього питання й детальніше зупинитися на сучасному розвитку новітнього львівського москвофільства крізь призму політичних персон у час московсько-української війни, яку й досі запаковують у дивні абрєвіатури АТО, ООС, аби лише сховати правду від самих себе.

Виклад основного матеріалу

До історії львівського москвофільства

А. Перші прояви ідеї релігійної, етнічної та історичної єдності з Московією знаходимо 1592 року в посольстві до Москви львівських братчиків і львівського митрополита Діонісія Балабана з проханням допомогти відбудувати згорілу Успенську церкву («Челобитная Львовскаго братства Московскому царю Феодору»). Прикметно, що саме так хвалений офіційною наукою князь Острозький, ревний москвофіл, дав на дорогу тим львівським братчикам вірчого листа, хоч при його неймовірному багатстві він і сам міг цю церкву відбудувати. Слушно зауважує о. доктор Д. Блажейовський: «Тут, виглядає, є ідеологічний

початок Переяслава і політичної орієнтації від 1620 року на Москву» (Блажейовський Д., 2010, с. 32).

Саме аргументи на користь милостині стали ідейною основою для подальших контактів із Москвою — московського царя Фьодора подано як: а) покровителя православного світу; б) як провідника всього «многоплеменитого рода Российского»; в) як наступника князя Володимира Великого, хрестителя «всього роду Російського» (Акты, Относящиеся къ Истории, 1851).

Такі характеристики в Московії та Русі мали зовсім різне підґрунтя. Якщо московити наголошували на династичних правах царя на руські (себто українські) території, то братчики формулювали етнічно-релігійну єдність польсько-литовської та московської Русі, що відображало, зокрема, світоглядіві настанови острозького гуртка і, як наслідок, видання Біблії церковнослов'янською мовою 1581 року, що мала за основу московську Біблію, випрошену князем Острозьким у царя Івана Грозного... (Блажейовський Д., 2010, с. 29).

Б. Серед провідних чинників обмосковлення Львова — діяльність місцевого братства. Аксиоматичним є твердження, що мова освіти — це втілення або національного, або гібридного, або антинаціонального змісту держави.

Місце староукраїнської (руської) мови в освітній системі XIV–XVII ст. вторинне і навіть маргінальне. І не тільки тому, що це були століття панування сакральних мов як ідеологічних систем, але й тому, що в Україні ні мовний розвиток, ні освітній не пішов радикально-реформаційним шляхом, а навпаки — шляхом консервування чужої традиції, що з «панцира нації» (Д. Донцов) перетворилася в гальмо розвитку.

Йдеться про поступове, від століття до століття, переважно регресивне культивування церковнослов'янської мови начебто як збереження старовини, що, врешті, призвело до політичного витіснення нею наприкінці XVII ст. староукраїнської (руської), чи простої мови. А відтак польська мова після Люблинської унії (1569 р.) почала стрімко завойовувати простір культурно-світського життя. Саме шкільний бум на межі XVI–XVII ст. із запровадженням до навчального процесу мовного тріумвірату — церковнослов'янської, латинської та польської — «пригасив той стихійний процес розвитку «простої» мови», який простежено в останній чверті XVI — на поч. XVII ст. (Яковенко Н., 2005, с. 300). Головний лінгвістичний наслідок такого процесу шкільництва — відсутність нормованої граматики та букварів зі староукраїнської (руської) мови, на противагу до існування такої навчальної літератури з церковнослов'янської мови.

В. У першій чверті XVII ст. в нових умовах агресивного відновлення православної ієрархії після 1620 року (мілітарно-козацькими зусил-

лями галичанина з Самбірщини Петра Сагайдачного!) москвофільські ідеї розвивали також вихідці з Галичини, київські православні митрополити Йов Борецький, 1620–1631 (нар. на Галичині, с. Бірча; був ректором Львівської братської школи, відтак першим ректором Київської братської школи) та Ісая Копинський, 1631–1640 (нар. на Підляшші або Галичині). Саме вони використали козацтво на чолі з Сагайдачним як «силовий аргумент у релігійній полеміці» (Блажейовський Д., 2010, с. 23).

У листі до царя 1624 року Й. Борецький виписує історико-династичну спорідненість польсько-литовської та московської Руси, трактуючи, всупереч історичній правді, Романових як «сродників» князя Володимира; розвиває етнічно-кровну спорідненість українців та московитів, використовуючи біблійну легенду про двох братів — Йосипа Прекрасного і Веніямина, спираючись на яку, запроваджує злощасне поняття українця-малороса як молодшого брата в родині щодо старшого росіянина-великороса (Воз'єднання України, с. 46–48). У своїй польськокомуні праці «Протестація» (1621 р.) Й. Борецький зазначає: «Природніше було і патріархові, і нам, і козакам діяти на боці Москви, з якою у нас одна віра і служба Божа, один рід, одна мова і спільні звичаї» (Тисяча Років. Т. II. Кн. 2, 2001, с. 290), — очевидно, маючи на увазі під спільною мовою церковнослов'янську. Козаки на чолі з галичанином П. Конашевичем-Сагайдачним, що із Самбора (село Кульчиці), церковника Й. Борецького почули: 25 березня 1620 року в Києві прославлений антитурецькими та антимосковськими походами гетьман з кількома тисячами козаків урочисто зустрів Єрусалимського патріарха і від імени всього Війська Запорозького попросив у нього відпущення гріхів за пролиття крові християн під час московського походу 1618 року... Просто винятково український спосіб обертати перемоги на колосальні ідеологічні поразки!

Г. Друга половина XIX ст. — це спалах москвофільства через незрілість національного самоусвідомлення, належність до чужої австрійської держави, сильний польський гніт і як наслідок — політична депресія і вибір нового поневолювача — Москви. Чи не найкраще це проартикулював І. Франко у своїй блискучій і купюрованій у совєцькі часи статті «Стара Русь» (1906). Він розглядає причину цієї кризи в ментальній площині постійної сліпоти щодо власного джерела сили та пошуку сторонньої підтримки: «Почуття безсильності і безнадійності, почуття якогось невилазного загрузнення в болоті, зневіра в свої сили і в можливість тривкого порозуміння з найближчими людьми, гарячкове шукання союзників, помічників, протекторів та меценатів скрізь, тільки не там, де лежить натуральне джерело сили та відродження, і ненастанний лемент: «Ой, помогите, любезнейшие братцы!» (Франко І., 2009, с. 191). Як і тоді, так і сьогодні, «львівська Рутенія показала зовсім безопріною і непорадною»,

чорною хмарою її вкрила «загальна апатія та політична безкритичність» (Франко І., 2009, с. 223).

Д. До 80-х років XIX ст. московфільство, попри зародження народництва у 60-і роки, було провідною силою Львова (як і всієї Західної України), що рухалося з наперед запрограмованими пораженьськими гаслами орієнтації на чужинця: «Краще втопитися в російському морі, ніж у польській калабані» або ж «Ворог мого ворога — це мій друг».

Протистояння між українцями й поляками, ворожі стосунки Польщі та Московії (але цілком однастайні в недопущенні українського сепаратизму), особливо після повстання 1863 року, програш Австрії в австрійсько-пруській війні 1866 року і начебто неминучий поділ Австрії, як колись Польщі, а за тим і уявне приєднання Галичини до Москви — всі ці об'єктивні історичні обставини та суб'єктивні страхи, відсутність волі й віри у власні національні сили (себто ментальний чинник) вербували щоразу нових прихильників орієнтації на Москву... На початку XX ст. за проросійські партії на виборах голосував чи не кожен третій українець Східної Галичини!

Щойно Перша світова війна стала початком похоронної команди промосковських настроїв у Львові. Московфіли розкололися на «старорусів» та «новокурсників» (від «новий курс» на засвоєння «модерної російської ідентичності»), останні з яких на чолі з В. Дудикевичем та ін. стали на позиції повної національно-політичної єдності з Московією і прийняття російської літературної мови. Себто війна, як завше, народила нову якість антагоністичної поляризації між своїм та чужим.

Новітнє московфільство

Логічно, що новітнє московфільство також спалахнуло на піку антагонізмів Майдану та московсько-української війни 2014–2018 років.

Зудар між космополітизмом та націоналізмом спричинився до оновленої версії московфільства під легким камуфляжем лібералізму й глобалізму. Його основна ідеологема «Єдина країна — єдина страна» та магістральний посил «скасування мовного закону Ківалова-Колесниченка НЕ НА ЧАСІ». У такій вербальній упаковці гасла «модерного московфільства» (Д. Донцов) повернулися до Львова під час анексії Криму та початку московсько-української війни 2014 року.

Центр їхнього зародження — середовище львівської мерії (передусім її інформаційного супроводу) і, зокрема, партії «Самопоміч». За І. Франком, таке явище слушно названо «національним парадоксом» (Франко І., 2006, с. 565), що протиінає всю нашу історію, знекровлюючи та підриваючи національні сили на самому піку боротьби: через світоглядову, ідейну неготовність самостійно БУТИ нація відступає з поля битви. Саме звідси, зі львівської ратуші, розганялися медійні хвилі про несвоечасність скасування путінського мовного закону Ківалова-Колесниченка 23 лютого 2014 року.

Пропоную основні кроки новітнього гібридного москвофільства (за І. Франком «національного гібридизму») чи типового ментального пораженства, прикритого ліберальними європейськими штатами й бандерівським гаслом «Слава Україні».

1. 25 лютого 2014 року, за два дні після скасування Верховною Радою України путінського мовного закону авторства регіоналів Колесниченка й Ківалова (ухвалено 2 липня 2012 року № 5029-IV «Про засади державної мовної політики»), на електронному ресурсі мера Львова Садового zachid.net з'являється «Звернення про зважену культурну і мовну політику» з таким основним посилом: «Ми повинні шанувати культурні й мовні потреби мешканців сходу й півдня, аби вони не почувалися чужими в Україні. Ми повинні продемонструвати принципово нову якість України, котра не буде штучно ділити своїх громадян на різні «ґатунки». І ми закликаємо не дозволити політичним маргіналам спекулювати на крові й намагатись знищити територіальну цілісність нашої Держави». Це звернення сотворили і підписали Ю. Шухевич, І. Калинець, М. Маринович, І. Вакарчук, Р. Іваничук, Т. Возняк, А. Борковський, З. Калинець, Н. Іваничук («Звернення про зважену», 2018).

2. Мер Львова напередодні анексії Криму 26 лютого 2014 року разом із начальницею управління культури м. Львова І. Подоляк (була проти відкриття архівів КДБ, проти відкриття музею С. Бандері у Львові і тепер у Верховній Раді як народний депутат виступає головним просувачем ідеї викладання мовами нацменшин) звернувся до львів'ян із закликом спілкуватися російською мовою на знак солідарності з Донецькою, Луганською областями та Кримом з мотивацією: скасовувати мовний закон Ківалова-Колесниченка «не на часі», бо «на часі — лише боротьба з корупцією». Ініціатива начебто належить журналістові В. Беглову («День російської мови у Львові, 2014»).

Автори ідеї говорити у Львові по-московському — це винятковий різновид постмодерних льокаїв (за О. Телігою, людей з «льокайською психікою»): вони були приневолені обставинами визнати закон КК як українофобський, але не здатні через комплекс малороса підтримати його скасування. Такі собі виплоди малоросійства, що через свою зіпсуту угодовську природу ніколи не розвинуться в незалежних українців (серед них львівська письменниця М. Савка, що на знак протесту до скасування мовного закону КК взялася видавати по-московському книжки у видавництві «Старого лева»).

Це про них, своїх нащадків земляків-львів'ян, писав І. Франко: «Будьмо певні, що коли в Росії центр тяжкості від реакційного бюрократизму пересунеться до лібералізму, серед наших галицьких москвофілів народиться стільки лібералів, як грибів по дощі. Вони будуть так само служити чужим богам, так само в ім'я «всесірної

любви» обкидати болотом усяку культурну працю на нашій рідній ґрунті...» (Франко І., 2006, с. 573).

Нагадаю, що пропутінський мовний закон від 2 липня 2012 року скасовано ВР 23 лютого 2014 року 232 голосами депутатів VII скликання, але в. о. Президента О. Турчинов не підписав цього закону, а Конституційний Суд, що розглядав це питання впродовж чотирьох років, щойно 28 лютого 2018 визнав його неконституційним.

3. Показовою є психологічна мотивація перейти на спілкування російською мовою в післямайданні дні та на початку московсько-української війни в лютому 2014 року в тодішньої начальниці управління культури у Львівській міській раді, а тепер депутатки від «Самопоміч» І. Подоляк: «Я серьезно подумываю, не перейти ли на русский язык в публичном пространстве. Из принципа. Никто не говорил, что будет легко, но что будет так гадко — не ожидала. Присутствие штрихпунктирного интеллекта и хорошей памяти некоторых особей из ВОС, не может оправдывать тот вред, который они наносят своей «деятельностью» моей стране. Мое соборничество крепнет. Можете начинать» (Мандзюк Д., 2014). Про таких І. Франко казав, що, відступаючи від рідної мови, вони робляться «духово в часі спаралізовані», забиваючись у мертва ренегатство (Франко І., 2006, с. 546–547).

4. Пані І. Подоляк є основною лобісткою закону «Про державну мову» 5670д, що насправді списаний зі свободівського закону 5669, проте з концепційними змінами в понад 20-х статтях із 59-х, де виписано право застосовувати поряд із державною мовою інші мови (зрозуміло, що тепер за займенником «інші», на противагу до терміна «регіональна мова», сховано мову окупанта — російську): ст. 6, п. 1; ст. 9, п. 2; ст. 10, п. 6; ст. 11, п. 2; ст. 13, п. 2; ст. 14, п. 2; ст. 16, п. 2; ст. 17, п. 3, 4, 6; ст. 18, п. 2, 3, 4; ст. 19, п. 2, 5, 6, 7; ст. 20, п. 3, 6, ст. 21, п. 2; ст. 22, п. 2, 5; ст. 23, п. 3, 6; ст. 24, п. 1; ст. 26, п. 2, 6; ст. 29, п. 2; ст. 30, п. 1, 2, 3; ст. 32, п. 3, 4; ст. 34, п. 2... Про право використовувати мови національних меншин ідеться щонайменше у шістьох статтях: ст. 1, п. 2; ст. 10, п. 8; ст. 17, п. 3, 4; ст. 19, п. 2; ст. 20, п. 6, ст. 22, п. 3, ст. 36, п. 2... То це закон про державну мову чи також і про порядок застосування інших мов?

Проте визначальною в цьому законі є таки стаття 1, п. 2, що просто переписана зі статті 6-ї закону Ківалова-Колесниченка: «Статус української мови як єдиної державної не може бути підставою для заперечення мовних прав і потреб осіб, що належать до національних меншин».

Після цієї статті далі цей «мовний» закон можна не читати. Проте він отримав неабияку підтримку в так званому інтелектуальному середовищі, яке «засвітилося» у блозі «Української правди» А. Юсова від 19 червня 2017 року. Це нагадало часи минулі: руками ніби інтелектуалів мову заганяють у наймички. Ось ці люди: мовознавець О. Авраменко, директор інституту мовознавства Б. Ажнюк, журна-

лістка А. Акуленко, письменник І. Андрусяк, активіст Г. Афанасьєв, телеведуча М. Барчук, політолог М. Басараб, журналіст О. Борисенко, музикант В. Бронюк, юрист В. Василенко, письменник Ю. Винничук, артистка І. Вітовська, історик В. В'ятрович, активіст В. Генералюк, політик Ю. Гнаткевич, директор Інституту української мови П. Гриценко, правник Р. Головенко, письменники А. Дністровий та І. Драч, журналіст О. Довженко, директор Інституту літератури М. Жулинський, засновниця та командир батальйону «Госпітальєри» Я. Зінкевич, історик А. Зінченко, активіст О. Іванов, професорка О. Івановська, письменник О. Ірванець, экс-міністр С. Квіт, видавець В. Кириченко, активісти О. Кляшторний, І. Кобелева, М. Кобелев, І. Козуб, С. Кузан, С. Літинський, І. Лозовий, Р. Лужецький, Т. Марусик, І. Коліушко, О. Матвійчук, Р. Матис, Д. Матіяс, С. Оснач, А. Михайлова, музикант І. Леньо, видавець і поет І. Малкович, журналіст Ю. Макаров, мовознавець Л. Масенко, поет П. Мовчан, мовознавець М. Мозер, журналістка С. Остапа, письменник С. Пантук, поет Д. Павличко, письменниця С. Пиркало, кінокритик Я. Підгора-Гвяздовський, письменниця С. Поваляєва, активіст П. Подобед, журналіст В. Портников, активісти М. Потапчук, Є. Репетько, редактор В. Рог, активістка А. Розлуцька, співачка А. Рудницька, письменниця М. Савка, активістка О. Сало, активісти Д. Сінченко, О. Сінченко, О. Слабоспицький, І. Спринський, В. Суботін, політолог В. Таран, мовознавець Н. Трач, співак С. Фоменко, активісти К. Чепура, Я. Черногуз, Т. Шамайда, викладач Ю. Шевчук, активістка Н. Шелестак, письменник В. Шкляр, активісти А. Щекун, Я. Юрчишин, А. Юсов (Юсов А., 2017).

Більшість із перерахованих — це невідома сірість, що розчинена відомими авторитетами, які або не читали закону, або, на правду, як ті «благонамеренні малороси», що в ХІХ ст. благали начальника жандармів Долгорукова зупинити розвиток української мови, бо це «пахнет революцией и обособлением Малороссии», і собі влипли у вічну українську зраду, знайшовши виняткового львівського лобіста із «Самопоміч» І. Подоляк, що закликала Львів говорити мовою ворога в час убивства українців саме через українську мову!

Ось витяг із закону 5670д: «На прохання клієнта його персональне обслуговування може здійснюватися також іншою мовою, прийнятною для сторін». Себто утвердження абсолютної необов'язковості державної мови у сфері сервісу, що є щоденним мовним буттям. Про освіту вже і не йдеться (ст. 17): там торжество мов нацменшин, які невідомо звідки взялися, бо в нас нема графі «національність». А «благонамеренні малороси» знають, хто якої національності, а щодо своєї, то якось Бог дасть...

5. Очільник фракції «Самопоміч» О. Березюк на раді керівників фракцій вимагав від голови Верховної Ради В. Гройсмана оголосити

керівникові апарату п. Зайчуку догану за те, що питання захисту державного статусу української мови опинилося на порядку денному... Йдеться про внесення правок до проєкту закону авторки цих рядків та Ю. Михальчишина «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» (щодо обов'язкового володіння українською мовою посадовими та службовими особами органів державної влади (від 23.02.2014 р.) з вимогою до держслужбовців спілкуватися державною мовою та складати іспит з української мови. Цей законопроект переєстрував нардеп-свободівець М. Головка під № 1201 і за нього проголосувало 20 травня 2015 року лише 152 депутати. Згодом, під тиском суспільства і вже іншого авторства закон «Про державну службу» саме з цим формулюванням таки проголосовано.

6. Подальша битва за обмеження української мови розгорнулася в 7-й мовній статті закону «Про освіту» (N3491-д). Тут депутати зі Львова показали себе абсолютними ідеологами гібридного шляху України: всупереч Конституції, рішенню Конституційного Суду від 1999 року та Закону України «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» (ст. 14. «Сторони зобов'язуються визнати за кожною особою, яка належить до національної меншини, право вивчати мову своєї меншини») запропонували не вивчати, а навчати мовами нацменшин і вивчати мови національних меншин державним коштом. Таку правку до освітнього закону внесли А. Парубій, О. Юринець, О. Сироїд, І. Подоляк, О. Березюк, О. Скрипник, Г. Гопко. Ініціатором цієї правки є міністр освіти і науки львів'янка Л. Гриневич.

Втім, ця пропозиція не увійшла до мовної статті.

У висліді отримано мовну статтю з навчанням мовами нацменшин у дошкільній та початковій шкільній освіті; відсутність формулювань у подальшій освітній вертикалі, а також викладання англійською та мовами Євросоюзу однієї чи декількох дисциплін...

Затим почалися протести наших історичних окупантів, передусім угорців і румунів, та теперішніх окупантів — московитів. Долучилися до цього болгари, греки, молдавани. Поляки свої застереження також висловили, але в несподівано шовіністичних вимогах трактувати нашу історію, зокрема ОУН–УПА («Чотири країни звернуться в Раду Європи...», 2017). Ось такий результат дії новітніх малоросійських гібридів, закамфльованих під захисників прав нацменшин («Сусіди відкрили мовний фронт...», 2018). Доречно тут згадати слова І. Пулюя: «Хиляннем українці нічого не здобудуть, звісно бо, що на похилену вербу кози скачуть» (Фаріон І., 2017, с. 167).

Депутати-львів'яни всі беззастережно підтримали цю гібридну і, вважаю, принизливу для українців мовну статтю освітнього закону. За цей закон проголосували такі львів'яни (чи зі Львівщини): І. Гринів,

Я. Дубневич, Б. Дубневич, А. Лопушанський, О. Юринець; І. Васюник, М. Величкович, М. Кадикало, М. Хміль; І. Подоляк (єдина утрималася в голосуванні за навчання українською мовою в так званому перехідному рейтинговому голосуванні), О. Скрипник («Рейтингове голосування...», 2017); Ю. Шухевич. Серед позафракційних за особливі преференції для мов нацменшин проголосували А. Парубій, О. Сироїд, В. Парасюк.

Констатуємо: винятково завдяки львівським депутатам винайдено новий спосіб утиску української мови через піднесення статусу мов нацменшин.

7. По-особливому дбає про мову нацменшин Міністерство освіти та науки України. Саме звідти пішла ініціатива щодо внесення правки до закону «Про вищу освіту» про право складати вступне випробування мовами нацменшин: ст. 45, п. 11, 12: «Завдання сертифікаційної роботи зовнішнього незалежного оцінювання укладаються державною мовою. За бажанням особи завдання надаються у перекладі регіональною мовою або мовою меншин, якщо цією мовою здійснюється навчання у системі середньої освіти (крім завдань з української мови і літератури та іноземних мов)», «Вступні випробування, якщо такі передбачені цим Законом, проводяться державною мовою або, за бажанням вступника, іншою мовою, якою здійснюється навчання в цьому закладі вищої освіти» («Про вищу освіту», 2018).

Унаслідок цього ми отримали 2017 року найгірший результат із української мови та літератури: 17 тисяч випускників шкіл не склали ЗНО з цих базових предметів. Найгірші результати у школах із російською, угорською (не склало ЗНО 62% вступників) та румунською (не склало 55% вступників) мовами, а в Берегівському районі Закарпаття таких 75% школярів (Гриневиц Л., 2017).

Під час ЗНО 2018 року 14% (47 тисяч осіб) абітурієнтів не склало іспиту з української мови і майже 14.19% (22 692 особи) провалило його з історії України. Тенденція дуже показова і загрозлива: провальними є результати зі світоглядних предметів, що за основне завдання мають сформулювати націєцентричну модель мислення в молодій людині («ЗНО-2018...», 2018).

Відтак у міністерстві заявили, що мовну статтю відправлять на експертизу до Венеційської комісії, що, нагадаю, має винятково рекомендаційний характер («Міносвіти повідомило Раді Європи...», 2017).

Венеційська комісія свого часу розкритикувала закон КК 2011 року ще на стадії проєкту: «...проєкт є незбалансованим, оскільки його положення непропорційно посилюють позиції російської мови, за відсутності відповідних заходів, які б підтверджували роль української мови як державної, а також належним чином не забезпечують захист інших регіональних мов і мов меншин» («Венеціанська комісія роз-

критикувала...», 2018). Втім це не перешкодило цей закон ухвалити, не підписати постанови про його скасування (хоч за це проголосувало 232 депутати Верховної Ради 23 лютого 2014 року) і без жодної мотивації не скасовувати його в Конституційному Суді України упродовж 2014–2018 років.

Висновок простий: МОВА — наріжний камінь української самостійності та тожсамости. Українську мову безпрецедентно знищували від другої половини XVII ст. на Великій Україні і від XIV ст. разом із польською, угорською та румунською окупаціями на Західній Україні. На окупованих територіях Сходу розстрілюють за неї й досі! Досі не скасоване розпорядження попереднього міністра освіти С. Квіта про необов'язковість української мови та історії України у вишах (наказ №1392 від 25. 11. 2014 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 09. 07. 2009 №642»), хоч авторка цих рядків наполягала на цьому у своєму відкритому листі (Фаріон І., 2016).

8. Остання новація від міносвіти, що викликала неоднозначну реакцію в суспільстві, — злиття у школах двох предметів: української літератури з зарубіжною літературою, історії України зі світовою історією... Проте ці ідеї завдяки протестам суспільства не вдалося зреалізувати сповна, зокрема зупинено злиття української літератури з зарубіжною принаймні на 2017–2018 н. р. Натомість відповідно до типового навчального плану для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів на бажання дозволено загальноосвітнім навчальним закладам викладати інтегрований курс «Історія України в контексті всесвітньої історії» (Рішення Колегії МОН від 22 липня 2017 року. Протокол № 5/3-2) («Про типові навчальні плани для 10–11 класів...», 2017).

У зв'язку з цим виникає запитання: це інтеграція чи нівеляція українського світогляду в Україні через ідеологічний предмет — історію?

На нашу думку, у час війни держава цьому предмету, як і мові, мала б надавати виняткового значення.

Висновки

1. Історія москвофільства у Львові хронологічно сягає кінця XVI ст., пронизує різною траєкторією наступні періоди з черговими спалахами в половині XIX ст. та неминуче спалахує під час московсько-української війни 2014–2017 років.

2. Крива злетів і падінь національного самоусвідомлення та національного виродження насправді є кардіограмою (не)спроможности нації збудувати власну національну державу. Боротьба цих антагонізмів триває досі, мінусовий полюс якої вписано в гасла від «Єдиної православної віри, роду та мови» (Й. Борецький, 1621 р.) до гасла сучасних окремих державотворців «Єдина країна — єдина страна».

3. Гасло Борецького призвело до злиття української православної церкви з московською 1686 року (з чого так складно щойно тепер виборсуємося), натомість народжене у Львові носіями української малоросійськості сучасне гасло, що є лише політичною модифікацією гасла Борецького, має той самий шлях: від єдиної країни до «єдиної Расії».

4. Сучасний український інформаційний простір цілковито не активізує цього історичного складника проблеми, через що, власне, і не здатен запропонувати ні адекватної аналітики, ні просто правдивої інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- Акты, относящиеся къ истории Западной Россіи, собранные и изданные Археографическою комиссією.* (Т. IV. 1588–1638). (1851). Санкт-Петербург.
- Більше 90% громадян назвали себе українцями за національністю. (2017, Червень 17). *Українська правда*. Взято з <http://www.pravda.com.ua/news/2017/06/17/7147226>.
- Блажейовський Д. *Три українські церковні унії*. Т. I. 1620–1647 роки. (2010). Львів.
- Венеціанська комісія розкритикувала мовний закон «регіоналів» (2011, Груд. 20). *ВолиньPost*. Взято з <http://www.volynpost.com/news/458-venecijska-komisiia-rozkrytykuvala-movnyj-zakon-regionaliv>.
- Возз'єднання України з Росією. Документи і матеріали : в 3-х т.* (1953). Москва : Вид-во АН СРСР.
- Гриневич Л. Мовна стаття закону «Про освіту» не зашкодить нацменшинам. *Українська правда*. (2017, Жовтень 23). Взято з <http://life.pravda.com.ua/columns/2017/10/23/227072>.
- День російської мови у Львові: Львів 26 лютого, група львів'ян на знак солідарності з мешканцями Сходу і Півдня розмовляла російською. (2014, лютий 26). *Радіо Свобода: сайт*. Взято з <https://www.radiosvoboda.org/a/25278468.html> ; Звернення львів'ян до мешканців Сходу і Півдня України (2014, 26 лют.) <https://www.youtube.com/watch?v=kLz79RHvZRM> ; <https://www.youtube.com/watch?v=IIEB4ca5xFM>.
- Звернення про зважену культурну і мовну політику. *Портал ZAXID.NET*. Взято з: https://zaxid.net/zvernennya_pro_zvazhenu_kulturnu_i_movnu_politiku_n1303370.
- ЗНО-2018: майже 15% абітурієнтів «провалили» тест з історії України. (2018, Червень 20). *УНІАН. Суспільство*. Взято з <https://www.unian.ua/society/10159613-zno-2018-mayzhe-15-abituriyentiv-provalili-test-z-istoriji-ukrajini.html>; ЗНО-2018.: Українську мову та літературу не склали 47 тисяч осіб. *TCH: сайт*. Взято з <https://tsn.ua/video/video-novini/zno-2018-ukrayinsku-movu-ta-literaturu-ne-sklali-47-tisyach-osib.html>.
- Мандзюк, Д. (2014). «Я серйозно подумываю, не перейти ли на русский язык» — львів'янка. Взято з http://gazeta.ua/articles/regions/_a-serezno-podumyvayu-ne-perejti-li-na-russkij-yazyk-lvivyanka/544147.
- Міносвіти повідомило Раді Європи про намір передати на експертизу до Венеціанської комісії мовну статтю закону «Про освіту». (2017, Вересень 27). *ЦЕНЗОР.NET: Новини. Політика України*. Взято з https://ua.censor.net.ua/news/457136/minosvity_povidomylo_radi_yevropy_pro_namir_peredaty_na_ekspertyzu_do_venetsianskoyi_komisiyi_movnu.
- Про вищу освіту: закон України. *Верховна Рада України. Законодавство України*. Взято з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.

- Про типові навчальні плани для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : рішення Колегії МОН від 22 липня 2017 року. Протокол № 5/3-2. (2017). *Освіта.ua. Середня освіта*. Взято з https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/56622.
- Рейтингове голосування про поправку народного депутата Білозір О.В. до проекту Закону про освіту (№ 3491-д) 05.09.2017 *Верховна Рада України: офіційний веб-портал*. Взято з http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=13541.
- Сусіди відкрили мовний фронт проти України. (2017, Вересень 14). *Високий замок. Статті*. Взято з <http://wz.lviv.ua/article/206786-susidy-vidkryly-movnyi-front-proty-ukrainy>.
- Тисяча років української суспільно-політичної думки : у 9-ти т. Т. II. Кн. 2. Перша пол. XVII ст.* (2001). (Упор., прим. В. Шевчука). Київ: Дніпро.
- Фаріон, І. Відкритий лист (з нагоди Дня української мови і писемності). (2016, листоп. 06). *Українська правда. Блоги*. Взято з <http://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/581fa1be29db7/>.
- Фаріон, І. (2017). Мовний портрет Івана Пулюя (за листами мислителя). Львів: Вид-во Львівської політехніки.
- Франко, І. (2006 а). Двоязычність і дволичність. *Будівничий української державности: хрестоматія політологічних статей Івана Франка*. (Упоряд. Д. Павличко) (с. 544–557). Київ.
- Франко, І. (2006 б). «Ідеї» й «ідеали» галицької москвофільської молодезі. (Д. Павличко, Упоряд.). *Будівничий української державности: хрестоматія політологічних статей Івана Франка* (с. 562–575). Київ.
- Франко, І. (2009). *Стара Русь. Показчик купюр* (с. 190–224). Київ: Наук. думка.
- Чотири країни звернуться в Раду Європи і ОБСЄ через український закон про освіту. (2017, Вересень 14). *Європейська правда*. Взято з <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/09/14/7070991>.
- Юсов, А. (2017, Червень 19). Невідкладно прийняти закон про українську мову: відкрите звернення. *Українська правда. Блоги*. Взято з <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yusov/59479a55b6fb1>.
- Яковенко, Н. (2005). *Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України*. вид. 2-е, перероб. та розшир. Київ : Критика.

REFERENCES

- Arheograficheskaia komissija. (1851). *Akty, otnosiashhiesia k istorii Zapadnoj Rossii, sobranniie i izdannye Arheograficheskiju komissieju. T. IV. 1588–1638* [Acts, belonging to history of Western Russia, collected and published by Arkheographic comission]. (V. IV. 1588–1638). Sankt-Peterburg [in Russian].
- Bilshe 90% hromadian nazvaly sebe ukraintsiamy za natsionalnistiu [More then 90% of citizens consider themselves Ukrainians by nationality]. (2017, June 17). *Ukrainska pravda*. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/news/2017/06/17/7147226/> [in Ukrainian].
- Blazheiovskiy, D. (2010). *Try ukrainski tserkovni unii. T. I. 1620–1647 roky* [Three Ukrainian church unions. V. I. 1620–1647]. Lviv [in Ukrainian].
- Chotyry krainy zvernutsia v Radu Yevropy i OBSIe cherez ukrainskyi zakon pro osvitu [Four countries will appeal to EC and OSCE because of the Ukrainian law on education.]. (2017, September 14). *Yevropeiska pravda*. Retrieved from <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/09/14/7070991> [in Ukrainian].

- Den rosiiskoi movy u Lvovi: Lviv — 26 liutoho hrupa lvivian na znak solidarnosti z meshkantsiamy Skhodu i Pivdnia rozmovliala rosiiskoiu [Day of Russian in Lviv: Lviv — on February, 26 the group of Lviv citizens spoke Russian to show solidarity with citizens of the Eastern and Southern Ukraine]. (2014). *Radio Freedom: web-sit*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/25278468.html> [in Ukrainian] ; Zvernennia lvivian do meshkantsiv Skhodu i Pivdnia Ukrainy [An address of Lviv citizens to Eastern and Southern of Ukraine]. (2014). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=kLz79RHvZRM> <https://www.youtube.com/watch?v=1IEB4ca5xFM> [in Ukrainian].
- Farion I. (2016, November 06). Vidkrytyi lyst (z nahody Dnia ukraïnskoi movy i pysemnosti). [Open letter (on occasion of the Day of the Ukrainian language and the written language)] *Ukrainska pravda. Blohy*. Retrieved from <http://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/581fa1be29db7/> [in Ukrainian].
- Farion, I. (2017). *Movnyi portret Ivana Puliuii (za lystamy myslytelii)* [Linguistic portrait of Ivan Puliui (after the letters of thinker)]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniky [in Ukrainian].
- Franko, I. (2006 a). Dvoiazychnist i dvolychnist. In D. Pavlychko (Compiler) *Budivnychi ukraïnskoi derzhavnosti : khrestomatiia politolohichnykh statei Ivana Franka* [Builder of the Ukrainian statehood system: reading-book of the political science articles of Ivan Franco] (pp. 544–557). Kyiv [in Ukrainian].
- Franko, I. (2006 b). «Idei» y «idealy» halytskoi moskvoïliskoi molodezhi. In D. Pavlychko (Compiler). *Budivnychi ukraïnskoi derzhavnosti : khrestomatiia politolohichnykh statei Ivana Franka* [Builder of the Ukrainian statehood system : reading-book of the political science articles of Ivan Franco] (pp. 562–575). Kyiv [in Ukrainian].
- Franko, I. (2009). *Stara Rus. Pokazhchyk kupiur* [Old Rus. Pointer of notes] (pp.190–224). Kyiv: Nauk. dumka. [in Ukrainian].
- Hrynevych, L. (2017, October 23). Movna stattia zakonu «Pro osvitu» ne zashkodyt natsmenschynam [A language article “On education” will not harm national minorities]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <http://life.pravda.com.ua/columns/2017/10/23/227072/> [in Ukrainian].
- Law of Ukraine On Higher Education from July 1 2014, #1556-18. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4> [in Ukrainian].
- Mandziuk, D. (25 February, 2014). «Ia serezno podumyvaiu, ne pereity ly na russkyi yazyk» — lvivianka [«I think in earnest, whether to start speaking Russian» — lvivianka]. *Gazeta.ua*. Retrieved from http://gazeta.ua/articles/regions/_a-serezno-podumyvayu-ne-perejti-li-na-russkij-yazyk-lvivianka/544147 [in Ukrainian].
- Minosvity povidomylo Radi Yevropy pro namir peredaty na ekspertyzu do Venetsianskoi komisii movnu statti zakonu «Pro osvitu» [The Ministry of education reported to EC about the intention to submit language article “On education” to the Venetian Commission for examination]. (2017, September 27). *TsENZOR.NET: Novyny. Polityka Ukrainy*. Retrieved from https://ua.censor.net.ua/news/457136/minosvity_povidomylo_radi_yevropy_pro_namir_peredaty_na_ekspertyzu_do_venetsianskoyi_komisiyi_movnu [in Ukrainian].
- Pro typovi navchalni plany dlia 10-11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: rishennia Kolehii MON vid 22 lypnia 2017 roku. Protokol № 5/3-2 [About typical curricula for 10-11 forms of general educational establishments: Ministry of Education and Science from July, 22, 2017. Protocol № 5/3-2]. (2017). *Osvita.ua. Serednia osvita*. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/56622 [in Ukrainian].
- Reitynhove holosuvannia pro popravku narodnoho deputata Bilozir O.V. do proektu Zakonu pro osvitu (№ 3491-d) 05.09.2017 [Rating voting on the amendment to the

- Law on education draft by people's deputy O. Bilozir to the project of Law on education (№ 3491-д) 05.09.2017]. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni veb-portal* Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=13541 [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. (Compiler). (2001). *Tysiacha rokiv ukrainskoi suspilno-politychnoi dumky: v 9-ty t. T. II. Kn. 2. Persha pol. XVII st.* [Thousand years of the Ukrainian social and political idea : In 9 volumes. Vol. II. Book. 2. First half of XVII century]. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].
- Susidy vidkryly movnyi front proty Ukrainy [Neighbours opened language front against Ukraine]. (2017, Veresen 14). *Vysokyi zamok. Statii*. URL: <http://wz.lviv.ua/article/206786-susidy-vidkryly-movnyi-front-proty-ukrainy> [in Ukrainian].
- Venetsianska komisiia rozkrytykuvala movnyi zakon «rehionaliv» [The Venetian commission criticized the language law of “The Party of Regions”]. (2011, December 20). *VolynPost*. URL: <http://www.volynpost.com/news/458-venecijska-komisiia-rozkrytykuvala-movnyj-zakon-regionaliv> [in Ukrainian].
- Vozziednannia Ukrainy z Rosiieiu. Dokumenty i materialy: v 3-kh tomakh* [A reunion of Ukraine with Russia. Documents and materials : in 3 vol.] (1953). Moscow: Publishing House of the USSR Academy of Sciences. [in Ukrainian].
- Yakovenko, N. (2005). *Narys istorii serednovichnoi ta rannomodernoï Ukrainy* [Essay on the history of medieval and early-modern Ukraine]. (2 ed.). Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].
- Yusov, A. (2017, June 19). *Nevidkladno pryiniaty zakon pro ukrainsku movu: vidkryte zvernennia* [Without delay to adopt the law about Ukrainian: open appeal]. *Ukrainska pravda. Blohy*. Retrieved from <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yusov/59479a55b6fb1/> [in Ukrainian].
- ZNO-2018: maizhe 15% abiturientiv «provalyly» test z istorii Ukrainy [External Independent Assessment-2018: almost 15% university entrants “failed” a test in the history of Ukraine.]. *UNIAN. Suspilstvo*. (2018, June 20). Retrieved from <https://www.unian.ua/society/10159613-zno-2018-mayzhe-15-abituriyentiv-provalili-test-z-istoriji-ukrajini.html> [in Ukrainian] ; ZNO-2018: Ukrainsku movu ta literaturu ne sklaly 47 tysiach osib [External Independent Assessment-2018: The test in “The Ukrainian language and literature” was failed by 47 thousand persons]. *TSN: sait*. Retrieved from <https://tsn.ua/video/video-novini/zno-2018-ukrayinsku-movu-ta-literaturu-ne-sklali-47-tisyach-osib.html> (1953) [in Ukrainian].
- Zvernennia pro zvazhenu kulturnu i movnu polityku [An appeal on the condered cultural and language politics]. *Portal ZAXID.NET*. Retrieved from https://zaxid.net/zvernennya_pro_zvazhenu_kulturnu_i_movnu_politiku_n1303370 [in Ukrainian].